Ч. 289 (12.945). Львів, субота 26. грудня 1931. Poczłowa opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Пригадка. В суботу 26. грудня 1931 р. в год. 8. рано відбудеться в Преображенській церкві при вул. Краківській

Поминальне Богослуження

за померших Членів Народної Торговлі,

а в год. 10. рано

Загальні Збори в домівці Сокола-Батька.

ПФРІМЕР І ГІТЛЄР.

(Кореспонденція з Відня.)

Суд присяглих виправдав у Ґрацу Пфрімера та інших обвинувачених за державну зраду, доконану відомим пучом в осені цього року. Публика стрінула присуд оплесками, а виправдані одягли зараз-же на салі капелюхи з перами когута, що їх їм доставили зараз-же спільники. Звільнення обвинувачених не було ні для кого несподіванкою, іншого присуду й не чекали. І то не лише тому, що розправа відбулась у Ґрацу, де прихильність присяглих до обвинувачених була запевнена. Пуч міг скінчитися трагічно, але він скінчився комічно, тому не було причини робити з комедіянтів мучеників, як писав один демократичний дневник у Відні. Спроба державного перевороту доконана Пфрімером, Штаремберґом та іншими гаймверівцями, була очевидно наслідком якогось політичного чи скорше орґанізаційного непорозуміння, початком якоїсь ширше закроеної, але мабуть відкликаної акції. Пфрімер вихопився, як Пилип з конопель, зі своєю мобілізацією збройних сил гаймвери та маніфестом про перебрання ним державної влади, але за пару годин виявилось, що навіть інші гаймверівські відділи не мають найменшого наміру підтримувати переворот. Показалося, що в Австрії взагалі недостає поважніших громадських кол, які хотілиб перевороту для якого перед кількома місяцями була без порівнання сприятливіша ситуація ніж тепер. Ні для кого не є таємницею, що цілий гаймверівський рух є дитиною прелата Зайпеля, дійсного голови християнсько-суспільницької партії, а в усякім випадку її радикального крила. Перед останніми виборами до австрійського парляменту о. Зайпель мав фактично державну владу в своїх руках. Штаремберґ як міністр внутрішніх справ, мав під собою поліцію, а Вуґоін — військо. Гаймвери були на верхах своєї сили. Вистарчилоб відложити вибори до парляменту на деякий час і затримати владу в руках тодішнього уряду, щоби доконати фактично перевороту в державі. Але Зайпель не зважився цього зробити, сховався за леґальність, пустив гаймвери до виборів, де вони здобули смішно малу кількість мандатів, загнав їх в опозицію до християнських суспільників та започаткував їх занепад.

До переворту в Австрії бракує передовсім соціяльно-політичних умовин та переконання ширших кол громадянства, що нові володарі держави моглиб зробити щось краще ніж теперішні; такого твердого переконання бракує й самим австрійським пучистам. Австрією кермують внутрішні господарські та зовнішні політичні конечности, які Зайпель може перемогти так-же мало як і Шобер.

Спинятися докладніше на сучасних австрійських відносинах булоб варто тому, що вони в малім, більше примітивнім вигляді віддзеркалюють у собі й сучасне становище в Німеччині. Справді між обома країнами істнують відміни, як якісні так і кількісні. Те, що відбувається в Австрії, має міжнародне значіння постільки, поскільки воно впливає на відносини в Німеччині. Події в Німеччині-ж можуть самі по собі мати величезне інтернаціональне значіння. Коли Пфрімер вражає може когось комічно, то Гітлер може бути героєм німецької трагедії.

Спроби Штаремберга навязати безпосередні організаційні зносини з німецькими національними соціялістами не мали успіху, тим більше, що гітлерівці мають в Австрії власні, хоч і дуже незначні орґанізації. Ріжниця між ними та гаймверами полягає між іншим у тому, що ці останні майже в цілости належать до католицької партії, тоді як між гітлерівцями і Римом відносини дуже напружені: гаймвери мріють про поворот Габсбурґів, гітлерівці скорше про реставрацію Гогенцолернів.

Незвичайний зріст партії Гітлера в останнім часі можна зясувати не так господарськими і політичними як психольоґічними чинниками. Гітлер не опирається на якісь кляси чи стани; на тій матеріяльній базі, яку створив для нього великий німецький промисл, вибуяла через ніч партія з міліонами прихильників, роджена з роспуки німецького народу. Значіння національних соціялістів полягає не стільки у програмі партії, як в її радикальній тактиці, що вражає фантазію широких мас; прихильники Гітлера звуться соціялістами, щоби з більшим успіхом поборювати соціяльних демократів та комуністів, а їх націоналізм не такий гострий, щоби сваритися з Італією за південний Тироль. Центр ваги програми національних соціялістів полягає не в позитивних, а в неґативних точках, з яких головною є не платити репараційних боргів Франції. Що зробити це не так то легко, Гітлер починає розуміти, очевидно, тим більше, чим ближче надходить момент перебрання влади. Звідси походить мабуть і його стремління заховатися за мур леґальности, яке стримало у свій час і Зайпеля станути на чолі гаймверів та захопити в свої руки владу в Австрії. Політика національних соціялістів в останніх тижнях робить враження, що Гітлер хотів би радше поділити тягар відповідальности за провід державою з Брінінгом, ніж перебрати її на свої власні плечі. Але уряд Брінінга вважає, очевидно, тим часом недоцільним міняти підтримки соціяльних демократів на донести небезпечну підтримку гітлерівців.

Ціла ріжниця між сучасним німецьким урядом та Гітлером лежить властиво в тому, що Брінінг намагається доказати неможливість платити репарації, а Гітлер стверджує неможливість дальшого плачення цих боргів. А неможливість ця стає все більш очевидна. Про це пише між іншим Льойд Джордж в „Н. Ф. Прес-і": „Коли інтернаціональну торгівлю тепер обмежать ще більше, держави-довжники зможуть платити лише золотом. Але більшу частину золота мають держави-вірителі, і ціле золото цих довжників не вистарчилоб, щоби вирівняти навіть десяту частину їх боргів. Коли державам-довжникам не дадуть можности вільно провадити торговлі, то всі їх державні та приватні борги можна буде записати в комині".

Внутрішні справи Німеччини заплутуються все більше в гордійський вузол, і можна сумніватися, чи Гітлер спроможеться розрубати його, тим більше, що рішення німецької проблеми лежить не стільки в межах самої держави, як на інтернаціональнім терені. У тім заключається і головна небезпека сучасної німецької ситуації, що розвиток подій у Німеччині анґажує з одного боку Францію, а з другого боку Радянщину. Розвиток процесів як господарських так і політичних має свої власні дуже часто нам невідомі закони й вихоплюється часом з рук людей, що вважають себе панами ситуації.

Сучасний уряд Німеччини, спираючись на партії центру, додержує при допомозі соціяльних демократів рівновагу між гітлерівцями і комуністами, які поза постійними сутичками виступають при нагоді й одночасно проти уряду. Перебрання державної влади Гітлером може й моглоб статися без проливу крови, але його спроба зліквідувати соціяльних демократів певно допровадила би до громадянської війни. А збройний виступ комуністів по боці одного з противників чи проти обох в разі їх знесилення був би нічим іншим, як московською інтервенцією в Німеччині. А це викликало би без сумніву інтервенцію західних держав і перетворило би Німеччину в терен нової европейської війни.

Евентуальне припинення плачення репараційних боргів майбутнім урядом Гітлера без апробати дотичних інтернаціональних чинників моглоб також попровадити до нової окупації Надренії та небезпеки збройних конфліктів.

Зміна уряду в Німеччині може дати останній доказ того, що вихід з ситуації, в якій вона опинилась, та ціла середуща Европа разом з нею, треба шукати не в самій Німеччині, а поза її межами. Становище Гітлера тим більш трагічне, що він не може йти разом ані з західними державами ані з більшовиками, не змінивши своєї дотеперішньої тактики, а зворот партії, побудованої переважно на чуттевім чинникові, для неї дуже небезпечний.

Небезпеку сучасного становища в Німеччині збільшує та обставина, що політичні заходи великих держав в останнім часі все лишаються позаду розвитку подій, в тим самим не осягають своєї мети.

М. Данько.

З голосів польської преси.

Чому мають обєднати три східно-галицькі воєвідства?

I.

Справа нового адміністраційного поділу Польщі, якого проєкт виготовила спеціяльна „комісія для покращання адміністрації", цікавить уже від довшого часу польську пресу й польські політичні чинники, а в останньому часі, з наближенням терміну реалізації цього проєкту, набирає воно щораз більший розголос.

Принцип, який ляг у підстави праці комісії, був той, що нові воєвідства мають бути „адміністраційними одиницями деяких проблем, відокремлюючих себе під територіяльним оглядом". Ніякої такої проблеми не представляють собою воєвідства: келецьке, новгородське, білостоцьке, *станиславівське* і *тернопільське* і тому вони мають щезнути. Не будемо торкатися нового поділу воєвідств на корінно польських землях. Приглянемося тепер, з яких мотивів реорганізовано територіяльний поділ етнографічних українських земель.

Отже — згідно зі змістом мотивації „комісії", який оголосила „Ґазета Поранна" в чч. 19., 20. і 21. ц. м. — „район *Волині* має своє узасаднення в українській проблемі, яка тут мусить бути інакше й окремо трактована, ніж у Східній Галичині". (Це, як відомо, теза п. Юзефського перейнята міністерством внутрішніх справ і його національним відділом і цю тезу польська політика проводить вже 10 літ в життя. Її практичні успіхи відомі).

„Поліський район мусить [illegible]

блєми загально-державної ваги: національну і меліораційний. Під національним оглядом Полісся є нескристалізоване, тому треба його відділити (!) від ворожих для держави впливів, а то від націоналістичної білоруської пропаґанди з півночі й української з полудня". „Врешті львівський район має обняти нинішнє тернопільське воєвідство і східну частину львівського. Його проблємою є українська справа".

Цій проблємі комісія присвятила широке мотивування. Її виводи подаємо знову за „Ґазетою Поранною":

Дотеперішній поділ комісія уважає випадковим і шкідливим. Східна границя львівського воєвідства йде на 25 км від Львова, відрізуючи східні і південно-східні повіти Галичини від свого природного господарського й культурного центру, яким завсіди був і є тільки Львів. Тут теж комісія згадує про комунікаційну сітку і „історичну місію Львова" на тих східних землях.

„З другого боку істнує т. зв. українська проблєма. Польща мусить рахуватися з будучою самостійністю українців по тому боці Збруча, а тоді Червенська Земля або буде тереном ірреденти, або помостом до сусідських зносин з Україною і для польської східньої політики. Звідси завданням нашої (польської) політики мусить бути „спонукання тамошнього населення до згідливого співжиття, не вважаючи на етнічні ріжниці, і до плекання власної духової і матеріяльної культури в рамцях польської державности". А це з черги вимагає одностайну політику. Яку політику і які це способи „спонукування" українців до „співжиття" — про це ані комісія ані „Ґаз. Поранна" не згадує. Комісія стверджує лише, що „українська проблєма (русінська квестія) у Східній Галичині (Малопольсце) є одна", отже не можна вести на довшу мету іншої політики у Львові й у Станиславові. „Українське населення (пише „Ґ. П.") має достаточне почуття етнічної спільноти і це треба взяти під увагу. Відосередкова акція, ведена послідовно серед того населення, вимагає *одностайної контракції*, узгідненої в засаді і детайлях".

Як має виглядати та „контракція" і як комісія під кутом тої „контракції" легковажить собі нпр. ендецькі закиди — про це завтра.

Чому закрито ґімназії?!

Короткий зміст промови пос. Мілени Рудницької, виголошеної на пленарному засіданні сойму 18. ц. м. над внесками Українського Клюбу в справі зачинених трьох укр. ґімназій.

(Докінчення.)

„Якщо правдою є — казала пос. Рудницька далі — що в українських школах панує атмосфера огірчення і розпуки, то це доказ що пануюча там виховавча система спискається, як ререзь, щораз цупкіше довкола шиї української молоді і що молодь у цій системі не всилі довше віддихати. І не лише шкільна система винувата, але винувата ціла система політична, тому, що шкільне не можна ізолювати молоді від життя, бо вона зазнає спільну долю своїх батьків, цілого свого громадянства, живе його болем, терпінням і приниженням. Українська молодь, як кожна молодь відчуває цю поневірку болючіше, ніж старше покоління, і тому реаґує на кривди й зневаги. Цього вимагає психольоґія і просто фізіольоґія молодечого віку. Такою була і Ваша молодість, але ті пориви, які Ви шанували у польської молоді, ті самі пориви осуджуєте у молоді української".

„Ліквідація тернопільської ґімназії є одним зі звен минулорічної „пацифікаційної" акції. Збереження важности минулорічного розпорядження є доказом, що концепція „пацифікування" себто терроризування українського громадянства є дальше напрямною в його українській політиці. Не моє завдання вирішувати, чи така політика лежить чи не лежить в інтересі польської держави. Хочу лише ствердити, що коли ціллю тої політики є залякати українське громадянство і зломити його відпорність і викликати т. зв. „зміну настроїв" у батьків шляхом карання дітей, то можу вас запевнити, що цієї цілі ніколи не осягнете. Наслідки такої політики будуть впрост противні, ніж Ви бажали їх осягнути. А може бажаєте, через позбавлення українського громадянства доплииву інтеліґенції, повести українські маси на шнурку так, як це вам вигідно і мило? Запевняю панів, що і це не вдасться вам. Нарід український, хоч би навіть і позбавлений проводу своєї інтеліґенції, не перестане бути народом, що йде до наміченої собі цілі".

„Українське громадянство не зрезиґнує ніколи зі свого елементарного права, яким для кожного громадянства є виховання молодого покоління у матірній мові, під власним проводом, згідно з власними потребами й ідеалами. Виховання української молоді мусить лежати в наших руках. Цього вимагає не лише одно з засадничих прав кожного людського колективу, але також суспільний порядок і лад тої землі, на якій від віків живемо, як її більшість".

Що торкається справи зачинення українських приватних ґімназій у Дрогобичі і Рогатині, яку уряд признав „неактуальною" тому, що ці ґімназії знову функціонують, то промовниця звертає увагу, що тих шкіл не реактивовано, лише відкрито нові школи на підставі нових концесій, даних кураторією львів. шк. округи. Обі ці школи, як нововідкриті, не мають прав прилюдности і зможуть дістати ці права в найкращому разі після року. Шкільна кураторія не згодилася теж, щоби концесіонарями були надалі місцеві кружки „Р. Школи", не затверджено теж дотеперішнього директора дрогобицької ґімназії, досвідченого педаґоґа проф. Кузьмовича, проти якого шкільна влада не вміє подати ані одного конкретного закиду. Ґімназія в Рогатині не дістала дозволу на відкриття 8-ої кляси.

„З тих кількох наведених фактів бачите панове, що внески Українського Клюбу не перестали бути актуальними, як це твердить п. Вуйтович. Крім того істнує ще одна причина, може багато важніша, яка спонукує Український Клюб підтримувати свої первісні внески. Ось становище урядової більшости комісії, яке відкидає українські внески, не дає моральної сатисфакції українському громадянству за кривду, яку нанесено йому в минулому році зовсім безпідставною і невмотивованою ліквідацією тих двох зразкових шкільних установ".

„Відкинення українського внеску означає апробату й усанкціонування минулорічних розпорядків п. міністра освіти, які були несправедливі, виконані під суґестією брукової преси і поліційних доносів та в „пацифікаційній" горячці..

„Пригадаю, що обі ґімназії були гордощами українського громадянства. Вони мали кваліфіковані вчительські збори, мали власні будинки, які відповідали всім вимогам новочасної педаґоґіки та завдячені енергією і жертвенністю українського громадянства. Вони могли однаково під оглядом наукового рівня, що й виховного виказатися дуже поважними вислідами, що стверджували всі візитації. Ці школи мали від літ права державних шкіл. Остання візитація відбулася весною 1930 року і випала як усі попередні, на задоволення шкільних властей, а осінню того самого року вже зліквідовано ті школи, покликуючись на австрійський закон з 1850 року, а саме що „школа прийняла шкідливий характер під моральним і політичним оглядом". Зачинено ті школи на підставі т. зв. конфіденціональних інформацій поліції..."

Промовниця ще раз стверджує повну безпідставність усіх закидів, ще раз підкреслює, що шкільна влада не перевела ніякого слідства ані дисциплінарного розгляду директорові, вчителям та учням, і що тому зроблено в мин. році кривду яку треба направити.

Ясна річ, що більшість ББ, як усі без вимку внески не уряду, і цей внесок відкинула. Голосували за ним українці, ППС, польський селянський клюб („людовці") і меншини; ендеки стрималися від голосування.

——o——

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. ГРУДНЯ 1931.

ҐІСТАВ ЛЕ БОН.

Думки над сучасністю.

Доля народу більше залежить від його характеру, ніж від його інтеліґенції.

•

Нарід не може передавати своїх інституцій другому в більшій мірі, як власну душу.

•

Народу не можна підбити на довшу мету гарматами; між переможцем і переможеним мусить витворитися деяка спільнота почувань, інтересів і думок.

•

Еліта народу творить його поступ, пересічні одиниці його силу.

•

Поступ народу не залежить ані від його урядів, ані його революцій, але від суми зусиль усіх членів, які на нього складаються.

•

Хто має в руках силу, перестає покликуватися на справедливість.

•

Право і справедливість не грають ніякої ролі у взаєминах між народами, що мають нерівні сили.

•

Середовище і приклад є двома великими джерелами моралі.

•

Інколи нарід потрібує багато століть, щоби здобути мораль і дуже мало літ, щоби її затратити.

•

У царині моралі сучасна людина швидше руйнує, як будує.

•

Силу нації міримо не скількістю населення, а вартістю її еліти.

•

Ґеніяльні винаходи завсіди виходять від осіб, а розвиваються, коли стають надбанням загалу.

•

Природа не знає рівности. Вона злійснює поступ тільки зростаючими нерівностями.

•

Цивілізація не тільки не прямує до рівности між людьми, але щодня творить більші між ними ріжниці.

•

Більша частина поступу людського духа залежить від ріжних чинників: індивідуальної ініціятиви, риску, конкуренції, тощо, які соціялізм хоче знищити.

•

Армію складену з одиниць, які ведуть дискусію, може легко перемогти армія варварів, що не всилі думати, але готові слухати без дискусії.

•

Єдині тривкі революції це революції думки.

•

Наукові революції перетворюють глибше соціяльне життя, ніж революції політичні.

•

Занадто консервативний нарід неминуче засуджений на неждані революції. Тому, що він не всилі піддаватися еволюціям, мусить насильно перетворювати себе.

•

Революції ведуть назагал у своїм безпосереднім наслідку до зміни рабів.

•

Уряди падають частіше від власних помилок, ніж від атак своїх ворогів.

•

Наша система клясичного виховання витворила аристократію з виробленою памятю, а ця память не має нічого спільного з інтеліґенцією та з хистом оцінки.

•

Людина має певність щодо двох безоглядних правд: приємности та болю. Вони надають напрям усьому життю одиниць і суспільности.

•

Доказати, що якась річ — раціональна це ще не доказ, що вона розумна.

•

Те, що людина робить із почування гордощів має часто більшу вартість від того, що вона робить із обовязку.

•

Ми не є панами своїх бажань, зате часто панами своєї волі.

•

Панувати або піддаватися — між цими двома екстремами жіноча душа не знає інших ступенів.

•

Коли в коханні домагаємося слів, це значить, що лякаємося голосних думок.

Переклав із франц. мови М. Р.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

„Конскрипція має дати правдивий образ...“

(Звідомлення з місць.)

ЗБАРАЩИНА

Зі села *Скорики*, повіт Збараж, пишуть нам: Анальогічно до виборів у минулому році (справа чистоти яких опинилася в суді, але прокуратор справу уморив) перевів конскрипцію майстер до такої роботи, місцевий директор школи, Ян Подґурський. Слід замітити, що в дні перед кон конскрипцією, як і в самому дні конскрипції, по селі ходила варта з 12-тьох людей, а до надграничних місцевостей зїзджала кавалерія КОП-у; виставлено також варту при телефонічних стовпах. Це все нагадувало населенню живо минулорічну осінь!

Сама конскрипція виглядала так: На присілку *Мельниківка* конскр. комісар виповнював аркуші, нікого про матірню мову не випитуючи, а навіть, користаючи з малосвідомості громадян, не давав їм аркуша до підпису. На домагання двомовних аркушів не давав, бо їх не мав. У таких осіб не хотів виповнити рубрики „język ojczysty“: у Дмитра Пащука, Івана Луки та Семена Чорнобая; згадані громадяни аркуша не підписали, а комісар Подґурський заявив: „Обійдусь без вашого підпису“. Зноваж у деяких римокатоликів, як Антона Ружицького та Михайла Поплавського, не хотів вписати української мови, як матірньої; особи ті аркуша не підписали. Деяким особам, що подавали українську мову, як матірню, заявив конскр. комісар, що „тут жадних українців нема“!

Нова українська петиція в Союзі Народів.

До секретаріяту Ліґи Націй вплинула скарга полковника **д-ра Романа Сушка** на поведінку польської поліції з українськими політичними вязнями в Польщі.

Змістом цеї скарги широко занялася закордонна преса, а передовсім англійська та німецька. Деякі вчорашні польські щоденники принесли також вістки про цю скаргу, заосмотривши їх при цьому злобними та негідними коментарами (диви „Львівський Ілюстрований Вечірний Експрес“ з 25. ц. м.).

Автор скарги полк. д-р Роман Сушко перебував останніх кілька літ, як відомо, у Львові. В тому часі був він кілька разів арештований. В останньому році просидів поверх пів року у слідчій вязниці у Львові. Зі сказаного можна вносити, що він добре познайомлений з матеріялом, яким виповнена його скарга до Ліґи Націй.

Якими шляхами ходить польська пропаґанда в Америці.

„Золота Зоря Галича“ на службі польської пропаганди.

Ню Йорк, 8. грудня 1931.

Відома тутешня накладня Мек Миллена випустила щойно у світ книжку Ерика П. Келлі під заголовком „Золота Зоря Галича“ (215 сторін великої вісімки). Це історичне оповідання на підкладі історії Галича із середніх віків. Автор причепив своє оповідання до ідеї створення „третього Риму“, про який мріяли східні славяни, коли побачили, що турки приготовляють знищення Царгороду, який уважався „другим Римом“.

Тим „третім Римом“ мав бути Галич під володінням Катерини, дочки князя Льва. Вона запанувала в Галичі, в осередку котрого стояв замок на горі Крилос, що нині є малим селом під Галичем. На її коронацію зїхалися представники Литви, Царгороду, Болгарії, Москви й інших держав та народів, і всі вони були готові піддержати „Золоту Зорю Галича“ проти турків, а рівночасно проти Польщі. Одначе в рішаючій хвилі посли один по другім заявляють, що вони проти Польщі не підуть, а незабаром татари нападають на Галич і палять Крилос разом з катедральною церквою. Катерина спасається втечею і незабаром виходить замуж за польського шляхтича у Львові, де тимчасом укріпили своє панування польські королі. Польща, мовляв, перебрала на себе місію оборони Заходу і християнства перед нападами диких орд з Азії і цю ролю сповняє до сьогодня.

Так п. Келлі змальовує ролю великодержавної Польщі на українських землях, не згадуючи ні словечком, що це українські землі, а натомісць стараючись якнайбільше затемнити ролю місцевого населення на українських землях. Назви „Україна“ чи „українці“ не наведено ані разу, дарма, що ріжними наворотами згадується про Київ, Володимира та інші українські землі. Навіть слово „русини“ (рутеніен) приходить ледви кілька разів, одначе в такім значінні, неначеб це було якесь мале племя в околиці Львова та Галича. Де вже мусить автор уживати слова на означення „Русь“, то говорить про „Червону Землю“, а деколи „нарід з Руси“ — „піпел оф Рус“. Зате залюбки вживає в англійській мові слова „російський“ на означення східних українських земель. Навіть імена рік та міст перекручує автор на польські імена, а таке слово як „церква“ передає в польській мові „церкев“.

І так хоч автор перестудіював пильно історію Галича з твору українського археольоґа, Ізидора Шараневича, то одначе пішов за вказівками архіваря львівського міського музею, д-ра Чоловського (б. греко-католика!), і розпочав своє оповідання від історії „польського Львова“, себто від часу, коли Львів попав під володіння польського короля Казимира.

Образки в книжці вийшли дуже гарно, одначе й тут дбайливо оминається якебудь слово, яке вказувало би на те, що орнаментика до образків — українського походження. Лише в першім образку зазначено, що рямці взято з „Русьонго (Рутеніен) Музею“ у Львові, а в інших образках орнаментика подана як „селянська“, навіть „вірменська“ і т. п.

Загалом книжка вийшла як славословлення Польщі минулої і теперішньої, хоч і на українських землях.

*

Від Редакції:

Недавно помістили ми були в „Ділі“ нотатку, яку нам прислали з Ню Йорку, про заповідження тієї книжки в оповістці автора Ерика П. Келлі. Дописувач не догадувався, що це польська пропаґанда, а подав її із зацікавлення, що тема з історії України. Та як показується, тема використана для польської пропаґанди.

Довідуємося також, що Ерик П. Келлі написав уже кілька таких пропаґандивних праць, а ще готовить одну повість, до якої тему взяв зі Львова, розуміється, теж для вжитку польської пропаганди.

Ерик П. Келлі їздив до Польщі і до Галичини заходом польського товариства з Ню Йорку „Фондація Костюшка“, яке теж причиняється своїми фондами до видавання творів Ерика П. Келлі та іншої подібної літератури.

Як нас повідомляють, українці в Ню Йорку хотять подбати про відповідь на ту зручно спрепаровану аґітку.

Політичні вязні на „Дар Просвіти“.

Адв. д-р Степан Шухевич повідомляє нас, що українські політичні вязні у львівських „Бриґідках“ заявили йому, що вони призначають по 2 зол. на „Дар Просвіті“ і просять цією дорогою свої рідні скласти цю суму — замість на покращання їх харчів — на допомогу „Просвіті“.

Цей патріотичний крок українських політичних вязнів є справді зворушливий. Він може служити приміром усім навіть найбіднішим громадянам, як можна допомогти рідній установі, коли тільки істнує почуття патріотизму й обовязку та добра воля. За цей дар „Просвіта“ складає найщирішу подяку.

—o—

Німецько-радянське господарське порозуміння.

БЕРЛІН. 24. XII. ПАТ. Урядово оповіщують, що німецько-радянські господарські переговори, ведені від 14. листопада міністром господарки проф. Вармбольдом з провідником радянської делеґації, амбасадором Хінчуком, що мали на меті створити тривкі підстави й можливости дальшої розбудови господарських взаємин, скінчилися 22. грудня ц. р. підписанням протоколу. Списані у ньому рішення мають бути потверджені обома інтересованими урядами й причинитися до усунення труднощів, що виринули наслідком світової господарської кризи на всіх ринках збуту, отже в німецько-радянському товаровому оброті. Хід переговорів, ведених при участи інтересованих господарських кол з обох сторін, позволяє надіятися, що намічена ціль буде осягнена.

Німецькі інтересовані кола заперечують поголоси, будьто би в останніх часах обмірковувано плян клірінґової системи в товаровому оброті між Німеччиною і Радянщиною. Зате обговорювали м. ін. справу побільшення імпорту радянських рільних продуктів до Німеччини.

Літаки на службі миру.

ПАРИЖ. 24. XII. ПАТ. Б. французький премієр Пенлеве обговорює в часописі „Лє Капіталь“ справу розоброєння. Не зважаючи на що раз більші кошти, які потягають за собою зброєння, можна сумніватися, щоби европейські народи виреклися тієї руйнуючої ривалізації. Одинокий спосіб заради це створення міжнародньої армії на службі Союзу Народів, яку дораджує Лев Буржуа і яку передбачує Бріян у своєму проєкті европейської федерації. Однак створення подібної збройної сили було досі утопією, якщо мова про сили, призначені до ділань на землі. Інша річ з повітряними силами. Тут розкриваються широкі горизонти. Літак це зброя, якої найбільше боїться „лицарі миру“ з огляду на силу ділання і знищення, яке може заподіяти. Його можна найуспішніше вжити в користь миру. Переведені недавно в цій ділянці студії доказали, що оміжнароднення бодай частини повітряної фльоти не є зовсім химерою. В ділянці приватних взаємин повітряна комунікація між Берліном і Парижем, яка є спільним французько-німецьким підприємством, може служити доказом і вказівкою, якою повинні покористуватися всупереч усяким перешкодам всі, хто щиро бажає миру.

Арештування інспектора РСУК на Волині.

(Допис.)

Кооперація на Волині понесла ще одну дошкульну жертву. 19 грудня ц. р. арештували в Луцьку інспектора РСУК Льонґіна Кобилянського. Його ідейна праця, ведена в переконанні, що кооперація може розвиватися лише на засаді повної леґальности, не могла і не може дати притоки до арештування та судового обвинувачення. Тому ужито навіть для Волині незвичайного викруту. Знана нам дубенська поліція повідомила прокуратуру в Рівному, що інспектор Кобилянський допустився разом із крамарем, чи є членом управи „зловживань“ у кооперативі „Упертість“ в Уїздцях. З того, що слідство ведеться в напрямі арт. 51. і 578 карного (рос.) кодексу виявляється, що донос поліції в надії на свою повну безкарність, бо „на Волині їм все можна“, закидує кришталевому Кобилянському крадіж у кооперативі на спілку з крамарем з глухого дубенського села. Лиш у трохи звичайних умовинах таке обвинувачення не мало би наслідків для чесного робітника, бо ціле підозріння вкінці впало би на голову донощика. Інакше у волинських відносинах. Там по своєму примінюють закон. Слідчий суддя в Луцьку дня 19. грудня ц. р., переслухавши Л. Кобилянського і „беручи під увагу, що запідозрено його в доконанні надужить у кооперативі „Упертість“ в Уїздцях і є серіозна небезпека, що обвинувачений буде нахиляти свідків до фальшивих зізнань з метою виправдати себе, на внесення прокуратора в Рівному постановив, на основі арт. 164 і 165 карного поступовання арештувати Л. Кобилянського та посадити до тюрми в Луцьку. Арт. 171. карн. пост. дозволяє силою цієї постанови держати Л. Кобилянського у тюрмі 2 місяці, себто до 19. лютого 1932 р. Опісля треба розпочати слідство, або просити суд придержати ще один місяць, бо поліційне слідство, мовляв, не закінчене. Отже найбезпідставніший донос може стати основою трьох місячного вязнення невинної людини. Так нагинають закон для цілей, які з правом не мають нічого спільного в імя гасла, що українська Волинь не повинна на ніякому полі співпрацювати з українською Галичиною.

Варта згадати, що адміністрація вже раз покористувалася арт. 578 карн. зак., щоби зламати національну впертість Ол. Ковалевського.

—o—

Невдача колективної хлібозаготівлі.

Висліди хлібозаготівлі на Радянській Україні викликують занепокоєння в провідних колах. Україна мала дати цього року радянському урядові 60 прц. збіжа, прелімінованого на цілий Радянський Союз (біля 800 міліонів пудів). З оголошених тепер урядових звітів виходить, що на 386 адміністраційних районів на Україні урядовий плян хлібозаготівлі виконало тільки 80 районів. Особливо південна Україна, яка досі постачала найбільше збіжа, завела сподівання радянського уряду. З південних округ доставлено ледви 42 прц. визначеної кількости збіжа.

Пасивний опір українського селянства проти урядової хлібозаготівлі приймає небувалі досі форми. Селяни нищать масово коні, так, що в деяких районах число коней в колективних господарствах зменшилося в останньому часі трикратно. Деякі райони мають ледви 10 прц. коней в порівнанні з минулими роками. В одному з найбогатших районів України, сміляньському, де ще на весну було біля 8.000 коней, тепер, як повідомляє „Комуніст", є всього 850. Радянська преса наводить неймовірні способи, якими українські селяни нищать живий інвентар, щоб унеможливити вивіз збіжа. Господарка колгоспів довела до цілковитої руїни українське хліборобство.

Французька теза про платничу здібність Німеччини.

На основі повідомлень париської преси французькій делеґації в Базелі удалось перефорсувати на конференції експертів французький погляд про платничу здібність Німеччини. Головна французька теза про пошанування принципів пляну Йонґа є основою звіту. Експерти згідно з одержаними повновластями обмежилися тільки до представлення фактичного стану, не роблячи ніяких висновків. Аж майбутня конференція в справі відшкодувань, яка відбудеться в половині січня в Газі, займеться справою евентуальних змін дотеперішньої системи сплати відшкодувань. Обговорюючи постанови пляну Йонґа, які торкаються умовин, що уможливлюють відложення сплат пляну Йонґа, комісія експертів у Базелі стверджує, що цілість господарської кризи створюють власне ті умовини, які уповажнюють Німеччину домагатися відложення.

„Морнінґ Пост" повідомляє, що Франція при підтримці Бельґії й Югославії осягнула в Базелі важну тактичну перемогу. Ці три держави, виступаючи солідарно, спротивилися німецькій тезі, що сплата відшкодувань була головною причиною господарської кризи, та перефорсували свій погляд, на основі якого звіт експертів не може містити ніяких рад, або вказівок для майбутньої конференції в справі відшкодувань.

—o—

Вірителі про фінансовий стан Німеччини.

БАЗЕЛЬ, 24. XII. ПАТ. Всі експерти підписали звіт, який зазначує на вступі повагу світової кризи, що дається відчувати особливо Німеччині з причини значної висоти її короткоречинцевих заграничних довгів, що сягали з кінцем липня ц. р. поверх 70 міліярдів франків. Звіт зазначує дальше, що на основі деяких обчислень, представлених комітетом, квота капіталів стягнених або вивезених з Німеччини цього року, досягла суми близько 5 міліярдів німецьких марок, що приневолило Німецький Банк нарушити частину своїх резерв золота і девіз. Тих останніх Банк мав у грудні 1930 р. на суму 2,685 міліонів, 15. грудня ц. р. ця сума впала до 1.161 міліонів. Доходи були би недостаточні для виповнення дефіциту, якби не те, що торговельний білянс Німеччини вказав швидку і поважну поправу. Звіт висловлює надію, що надвишка експорту над імпортом винесе за рік 1931 квоту 3 міліярди марок. Вкінці звіт наводить причини, які викликали ослаблення господарської активности й зросту безробіття, вказує на вагання податкових впливів і на побільшення видатків Німеччини, як і поодиноких країв, громад і т. п.

Нова ситуація в Манджурії.

Проголошення манджурської республики.

На основі радянських повідомлень у Мукдені відбулася конференція китайських автономних урядів манджурських провінцій: кіринської, гейлюнціянської і мукденської. Конференція, яку скликав мукденський уряд, що стоїть під впливом Японії, тревала два дні і рішила проголосити незалежну федераційну манджурську республіку зі столицею в Мукдені. Проголошення цієї республики ставить анкетну комісію Союзу Народів перед зовсім нову ситуацію. Не знати, чи новий манджурський уряд згодиться впустити анкетну комісію на власну територію, уважаючи працю комісії встряванням у внутрішні справи. Південною границею манджурської республики має бути великий китайський мур. А що південну територію Манджурії займають досі китайські війська, тому японці переводять тепер широкі воєнні операції, які мають на меті зайняти Чін-Чов і одночасно викинути китайські війська поза обсяг майбутньої манджурської республики, значить, поза великий китайський мур.

Утворення уряду манджурської республики висуває одночасно питання, як Радянщина буде ставитися до новоутвореної держави. Бо коли границі манджурської республики обіймуть теж північну Манджурію, то вирине справа цедування прав на східно-китайську залізницю, яка находиться під мішаною адміністрацією Радянщини і Китаю.

—o—

„Народна Торговля" і її праця в добі загальної господарської кризи.

(З нагоди 46-их Загальних Зборів.)

ЗАГАЛЬНИЙ ПОГЛЯД НА ЗАВДАННЯ І РОЛЮ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ.

Народна Торговля, як Краєвий Союз Споживчий, працює в користь кооперативно-орґанізованого міського і сільського споживача.

Міський споживач орґанізується досі у двох формах. Стає він членом Народної Торговлі безпосередньо і користає з її послуг через склади НТ, закладані в краю. Склади НТ це споживчо-кольоніяльні крамниці, керовані централею, а контрольовані громадським чинником т. зв. Контрольними Комітетами, зложеними з членів НТ, приналежними до даного складу. Міський споживач орґанізується теж і у власні споживчі кооперативи, які обєднуються в Народній Торговлі, як своїй орґанізаційній і господарській Централі, та користають з її праці як у ідейній, так і в технічно-торговельній ділянці.

Сільський споживач витворив прикметну собі окрему самостійну орґанізацію у виді сільських кооператив для загального закупу і збуту зі споживчими відділами, проводячи вверх струнку трьох ступневу будову цього виду кооператив. Сільські кооперативи для загального закупу і збуту обєднуються з правила в районові союзи кооператив, які в свою чергу творять питому підбудову Центросоюзу, орґанізаційного і господарського осередку сільських кооператив для загального закупу і збуту.

Споживчо-кольоніяльні товарі побирає Центросоюз для своєї підбудови в Народній Торговлі. При такім наладнанні взаємин між Народною Торговлею і Центросоюзом, як заступником одноцілої трьохступневої орґанізації сільських кооператив для загального закупу і збуту займає Народна Торговля супроти цеї орґанізації місце споживчо-кольоніяльної гуртівні.

ГОСПОДАРСЬКЕ ЛИХОЛІТТЯ І ЙОГО ВПЛИВ НА Н. ТОРГОВЛЮ.

Від 1929 року, щораз то більше поглиблюється господарське лихоліття на наших землях, бючи всі верстви нашого народу, а в першу чергу найчисленішу продукуючу верству — наше хліборобське населення. Не випускає воно теж зі своїх кліщів і міського споживача, якого доходи з праці щораз то менші. Стоїмо у 1931 р. і на жаль не можемо сконстатувати, що господарське лихоліття осягнуло вже свій верщок.

Народна Торговля, яка працює одночасно в ділянці споживання міст і сіл — мусить нести на собі подвійний тягар ростучого убожіння, а то й нужди міського і сільського споживача.

Кермуючі орґани Народної Торговлі вже від 1929 р. здавали собі ясно справу з поваги і затяжности господарської кризи і від першої хвилі її заістнування кермують господарською діяльністю так, щоби при спадку купної сили українського споживача, обороняючи життєві потреби скооперативізованого населення по думці засад, що обовязують у споживчій кооперації, вести справи Народної Торговлі без страт і шкід для установи.

Минулий господарський 1929-30 рік — мимо збільшення торгів Н. Торговлі у порівнанні з 1928-29 р. — був вже роком, на якім господарська кріза витиснула і на цій установі своє пятно.

Надвижка торгів НТ у висоті 2.3 прц. в порівнанні з 1928-29 р. була вже видимою ознакою наслідків кризи, коли взяти на увагу, що зріст торгів в 1928-29 р., у порівнанні з 1927-28 р. виносив 23.3 прц. — отже був в десятеро вищий. Крім цього не треба забувати, що за останні два роки, які тут порівнується, зросла сітка кооператив, а тимсамим поширився територіяльно і внутрішній ринок збуту Народної Торговлі.

Рік 1930-31 розкриває вже явно вплив господарської кризи на діяльність Народної Торговлі. Загальний упадок торгів у цьому році в порівнанні з 1929-30 р. виносить 22.85 прц. Загальний торг Народної Торговлі замикається в цифрі 13,129.477 зол. і паде до позему її торгів з перед трьох літ.

ЗМЕНШЕННЯ ТОРГІВ НАР. ТОРГОВЛІ.

У порівнанні з попереднім роком торги Народної Торговлі у 1930-31 р. є менші на 3,704.854 зол. Дивлячись на цю цифру, не можемо не підкреслити, що вона не віддзеркалює в собі скількостевого упадку споживання українського населення, бо тямимо, що в бранжі споживчо-кольоніяльних товарів цей рік приніс небувалу зниж-ку цін, зокрема на кольоніяльні товарі, яка колибається в межах 20—45 прц. у порівнанні з цінами з попереднього року. Всеж таки аналіза цифри упадку торгів вказує, що головним джерелом цього упадку є зубожіння українського села, на яке поза упадком цін збіжа, (тягарем для всіх є упадок цін на звіринні плоди) цього головного джерела доплиbу готівки до селянських господарств.

У цифрі загального занепаду торгів Народної Торговлі, упадок торгу з ЦСоюзом виносить 3,367.738 зол., а це становить 91 прц. цифри загального упадку торгу Народної Торговлі. Власні торги Народної Торговлі в цифрі загального упадку її торгів виносять тільки 337.116 зол., а це дає около 9 прц. загального упадку торгу Нар. Торговлі.

Цифра упадку власних торгів НТ вимагає ще деякого освітлення. Торги НТ з міськими споживчими кооперативами зросли до суми 471.937 зол. — тобто збільшилися в порівнанні з попереднім роком майже на 50 прц. Торги НТ з доставцями виробів, як нпр. „Фортуна Нова" та інші — зменшилися в порівнанні з попереднім роком більше ніж на половину і виносять 42.336 зол. Торги складів НТ упали на 432.805 зол. — себто на около 6 прц. в порівнанні з попереднім роком. Коли узглядните отсі відємні і додатні позиції власних торгів НТ — то вийде, що її власні торги поменшилися на вище згадану суму, — то є на 337.116 зол. Впадаючою в очі є цифра упадку торгів по складах НТ на суму 432.805 зол. На упадок гуртових торгів припадає около 24.000 зол., решта около 409.000 зол це упадок детайлічного торгу по складах НТ, в якому то упадку дуже поважну ролю грає згаданий вже упадок цін на кольоніяльні товари. Торг складів НТ на 54 прц. є гуртовим, а в 46 прц. детайлічним торгом.

На загал торгів Народної Торговлі в сумі 13,129.477 зол. припадає на гуртовий торг 76.6 прц., на подрібний торг 23.4 прц., на торг з членами 64.85 прц., на торг з нечленами 35.15 прц.

БОРОТЬБА З КРІЗОЮ В НАР. ТОРГОВЛІ.

Маючи перед собою зростаючу господарську крізу і провірюючи від 1929 р. вплив її наслідків на господарську працю НТ, кермуючі орґани НТ вступили на шлях боротьби з нею.

Поза ощадностями в адміністрації, заведеними в другому півроці 1930-31 р., Народна Торговля вступила на шлях досконалення власних підприємств, поширювання власних станиць продажі, розбудови співпраці з міською споживчою кооперацією і реформи співпраці з Центросоюзом.

Підносячи під оглядом технічним і торговельним справність і видатність праці власної палярні кави, паківні чаю, кави і какао, винних пивниць і гуртівень соли, поширила НТ свій крамничний устрій, відкриваючи в останньому році 5 нових станиць продажі, 5 нових складів, з того 4 у Львові і 1 на Волині в містечку Олика. До львівського складу в ринку прибув скла

Львів II. при вул. Личаківській ч. 155., Львів III а і III б при пл. Більчевського ч. 3. (а набіловий, б споживчо-кольоніяльний) і Львів IV. при вул. Городецькій ч. 23.

Для приєднання зорганізованої своєї клієнтелі працюють під кермою Дирекції управи складів НТ. Реєстрований членський торг по складах зріс у порівнанні з минулим роком майже на 10 прц. В останньому часі вступила НТ у звязок з орґанізованим українським жіноцтвом з метою звязати запотребування українських домашніх господарств з товаровими станицями НТ.

СПІВПРАЦЯ Н. Т. З МІСЬКОЮ І СІЛЬСЬКОЮ СПОЖИВЧОЮ КООПЕРАЦІЄЮ.

Співпраця з міською споживчою кооперацією поглиблюється з року на рік. В останньому році відбула НТ у порозумінні з РСУК ділові наради з міською споживчою кооперацією на першім краєвім зїзді міської споживчої кооперації, який відбувся у Львові 2. II. 1931. На цьому зїзді усталено програму праці міських споживчих кооператив і їх співпраці з НТ, як їх орґанізаційним і господарським осередком. Цю програму тепер реалізується, хоч вона ще далеко не завершена.

У 1931 р. співпраця з ЦСоюзом ведена на нових основах. мимо упадку торгів з ЦСоюзом, не обтяжує НТ матеріяльно. Мимо господарської кризи НТ не відмовляє своєї помочі своїй посестрі сільській кооперації для загального закупу і збуту в районах, де нема повітових осередків. Власними людьми і власними засобами проводить Народна Торговля орґанізаційно-інструкторську працю для 153-х сільських кооператив для загального закупу й збуту, будучи рівночасно для цих 132-х кооператив їх товаровим осередком у 4-х районах — Сянік, Мостиська, Турка і Луцьк.

ВИШКОЛЮВАННЯ КРАМНИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ, РЕФОРМА ТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ І ВЛАСНІ ФОНДИ НАР. ТОРГОВЛІ.

Пригтотовлюючися до поширення своєї богатокрамничної системи і до орґанізації допомоги міській споживчій кооперації, Нар. Торг. вишколює в останньому році для себе 49 практикантів, а для міських і сільських кооператив 33 — в тому 20 жінок.

В цьому році працює НТ над реформою торговельних операцій своїх складів з метою перехилити відношення гуртової до подрібної торговлі в користь цієї останньої, при чому не заєуває, що не тільки внутрішня реформа, але й зовнішні дані рішають нераз про збільшення детайлічного торгу. В тій цілі перестроює льокалі своїх складів, добирає відповідніші і вигідніші для клієнтелі, для якої теж удержує все відповідний асортимент товарів. Власні фонди НТ з кінцем 1930-31 р. виносять 295.328 зол., а фактично, коли би члени НТ повнотою вплатили задекляровані ними уділи, власні фонди НТ виносили би вже тепер около 720 тисяч зол. Інші оборотові фонди черпає Н. Торговля, яка від 8. грудня 1931 р. вступила вже в 49-тий рік своєї праці від власного громадянства у формі позичок до обороту, які заґарантовані не тільки добрим іменем Народної Торговлі, але також всіми її реальними цінностями, а зокрема 9-ти вповні відновленими і вільними від усяких гіпотечних тягарів реальностями. Ці реальности, набуті протягом літ, стоять у білянсі з білянсовою вартістю 400.860 зол., хоч їх обігова вартість сьогодні сягає до 120.000 ам. долярів. До цих 9-ти реальностей приходить 10-та закуплена в жовтні 1931 р. в Станиславові при торговельно-рухливій вулиці Собіського ч. 24. за контрактову ціну 19.000 ам. долярів.

БІЛЯНСОВА НАДВИШКА НАР. ТОРГОВЛІ.

Білянсова надвижка НТ за 1930-31 р. виносить 3.083 зол. і в цілости перейде до неподільного запасного фонду НТ. Ця надвижка є невелика, але коли зважити, що серед сучасного господарського лихоліття богато старих, реномованих індивідуальних і кооперативних підприємств не устоялося, або виказує поважні білянсові страти, надвижку НТ належить уважати за признаку, що НТ не використавши досі своїх засобів боротьби з крізою, всеж таки в боротьбі з нею виходить оборонною рукою на користь своїх членів і українського національного господарства.

Ширіть наш часопис!

Мадярщина оголосила мораторію.

Мадярський уряд оголосив розпорядок у справі трансферової мораторії, що увійшла в життя з днем 23. ц. м. Зпід ділання мораторії вииняті такі позички: 1) позичка Союзу Народів з 1924 р.; 2) амортизаційні рати передвоєнних довгів, 3) всі державні нескондолідовані довги; 4) французькі позички в англійських фунтах і 5) амортизаційні рати передвоєнних довгів м. Будапешту.

Гостра зима на Балкані.

В південній Сербії лютувала страшна сніговія. Залізнича лінія Скопліє-Охріда перервана. В деяких сторонах верства снігу висока на два метри. Наслідком сильних морозів звірятахижаки покинули свої леговища і нападають на худобу та людей. Одного селянина коло Скопліє пожер у хаті медвідь. Також в Дальматії панує надзвичайний холод. Подібні вісти приходять зі всіх балканських країв.

—o—

Німецькі комуністи зброяться.

БОЙТЕН, 24. XII. ПАТ. Німецька поліція перевела в бойтенському повіті ревізії в мешканнях комуністів. Ревізії дали сензаційний вислід, бо найдено величезні запаси зброї і значну скількість вибухових матеріялів.

—o—

Фортифікаційний фронт проти Німеччини.

На останньому засіданні бельгійського парляменту радили над справою оззброєння державних границь. Більшістю 3/4 голосів прийнято проект будови дальших фортифікацій на лінії ріки Мози. Тим способом бельгійські фортифікації творитимуть нерозривний ланцюг з французькими здовш німецької границі від Північного Моря аж до Швайцарії.

Зміна в монетарній політиці.

В льондонських фінансових колах говорять про проект створити великобритійську імперіяльну валюту, що була би спільною основою для фунта штерлінґів і для валют поодиноких доміній. Нова валюта була би забезпечена цілим запасом золота і срібла, який має Анґлія. Здійснення цього проекту приневолило би Францію й Америку змінити теж дотеперішню монетарну політику.

—o—

Новий голова китайського уряду.

НАНКІН, 24. XII. ПАТ. Пленарне засідання партії Куомінтану затвердило вибір Лін-шена шефом національного уряду. Дотеперішній диктатор Китаю, марш. Чан-кай-шек заявив, що відтягається зовсім з активного політичного життя.

Театральна справа у Львові.

Міські театри переймає дир. Вілям Гожица.

На засіданні міської ради в дні 23. ц. м. ухвалено віддати оба театри (Великий і Ріжнородностей) в руки дир. Віляма Гожици з обовязком вести в них драму і комедію в часі від 31. грудня 1931. до кінця вересня 1933, при чому обі сторони могтимуть виповісти умову в дні 15. травня 1932. Театр діставатиме місячну субвенцію в квоті 25.000 зол. з почисленням від 1. грудня 1931, платну в двотижневих ратах.

Незалежно від того рішено урухомити кредит в сумі 48.000 зол. до розпорядимости президента міста на субвенціонування вистав опери, які відбуватимуться десять разів у місяць. Сума 48.000 зол. призначена на підмогу оперних вистав на час трьох найближчих місяців, себто по 16.000 зол. місячно.

З того бачимо, що львівська міська рада платитиме на свої театри 41.000 зол. місячно.

—o—

— **Вистави „Цвіркуна“.** Львівський Український Театр „Цвіркун“ дає підчас латинських Різдвяних Свят такі вистави в салі Ремісничої Палати при Стрілецькій площі ч. 7: в пятницю 25. ц. м. сензаційну драму на 5 дій Брандовського **„Сараєво“** (вперше на українській сцені), в суботу 26. ц. м. **„Ой не ходи, Грицю“** (виступ арт.-співака Мих. Островерхи), в неділю 27. ц. м. пополудні фарсу **„Еспанська муха“**, а вечором драму на основі повісти Крашевського **„Хата за селом“**. Сподіємося, що українська публика Львова виповнить у вичислених днях салю „Цвіркуна“ по береги і тим допоможе нашим артистам працювати дальше ще з більшою охотою і з більшим запалом для добра української сцени.

— **До Вп. Збірщиків „Дару Просвіти“!** Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові просить негайно переслати відповідними чеками гроші, призбирані на „Дар Просвіти“.

— **З усієї Польщі.** У складниці тютюну в Новгородку викрито зловживання на 20.000 зол.; арештували службовика Юревича. — На шляху під Вильном найшли вбиту Анну Ясілевич, жертву грабіжників. — Бандити застрілили власника ресторану біля Янівця в жнінському повіті. — З 14 поверху хмародеру в Катовицях упав бляхарський робітник Ф. Мазурик і згинув. — При вул. Електоральній у Варшаві зайшли грабіжники в дім Арона Гальпсайда; звязали присутну слугу та дочку й збиралися грабити. На крик одної із звязаних утекли без нічого. — Політична поліція арештувала у Варшаві кількох жидівських письменників і журналістів під замітом прихильности для комунізму. Одну арештовану Катю Молодовську звільнила поліція на вимогу жидівського Пенклюбу. — Від 1. січня 1932 р. обовязуватиме в Польщі заборона довозу деяких товарів, список їх ще невідомий. — Мають звинути мін-ство прилюдних робіт.

— **Дорогоцінне павутиння.** Істнує павутиння тонше від звичайного, рівне, тревале й міцне. Цього павутиння пошукують астрономічні обсерваторії, які вживають тоненьких ниточок на поділку чверткову великих далековидів. Годівля павуків, що прядуть це павутиння, дуже поплатна — бо за нього платять високі ціни.

— **Кістяк на вежі.** Мешканці англійського м. Абердину вже тиждень призадумуються над тим, яким чином зняти кістяк з міської вежі, високої на 70 м. Якийсь студент поліз уночі на верх вежі та почепив там кістяк, прибраний в піжаму й циліндер. Міська влада пошукує тепер відважного, який за винагороду виліз би на верх вежі та зняв з нього диковинну прикрасу. Перед вежою від ранку до вечора простоює юрба цікавих.

— **Людина без прізвища.** Важко уявити собі в наші часи людину, яка не мала б свого прізвища. Прикра халепа трапилася корсиканцеві, що намагався називати себе Матеєм Кастелем; влада заборонила йому користуватися тим прізвищем. Коли він родився, батько його перебував на війні, а мати забула записати новонародженого у громадському уряді. Опісля подруги розвелися; хлопчик остав у матері. В 20-ому році життя Матей пішов записатися у список тих, що обовязані відбути військову службу. Його спитали за документи; документів у нього не було. Пішов він до громадського уряду за відписом метрики. Там йому сказали, що не можуть йому видати потрібного документу, бо він не записаний у книгах; заборонили йому називати себе Матеєм Кастелем. Справа опинилася в суді; покликали на свідка батька, щоби потвердив його права до французького громадянства. Але батько в суді сказав: „У мене нема сина!“ Надія одержати прізвище пропала. „Безіменного“ до війська не взяли, не має він виборчих прав. Одиноке право, яке йому влада признала, це відсидіти в тюрмі за підозріння в крадежі...

— **Нове Ельдорадо.** Анґлійське підприємство, що вело перевірку землі на Панамській шийці, припадково наткнулося на великі поклади золота близько старовинного еспанського тунелю у Веґераці. Три роки тревала вже праця й товариство вирішило було вже її спинити. Знатоки впевняють, що з одної тони землі можна буде добувати золото на 600 долярів. Поклади вичерпаються після десяти літ; кожного дня будуть переполокувати 100 тон землі, себто вартість золота, добутого кожного дня, сягатиме 60.000 долярів.

— **Дівчина з 12 язиками.** Французьку медичну академію повідомив д-р Марінеско про небуденний випадок. Молода М. П скінчила фільольоґію та занедужала на чахотку. Їй впустили воздух у груди. Після операції недужа попала в летарґічний сон, а коли збудилася, була вже іншою людиною. Розумна та освічена

дівчина забула говорити своєю рідною французькою мовою. За кілька тижнів її навчили читати й писати, бо й це вона забула, навчили трохи рахунків... Але М. П. заговорила... чужими мовами, про які перед недугою ледви знала, що істнують... Вона може свобідно говорити 12-и мовами й писати ними, але лише лівою рукою... Так пише французька преса, але треба приняти з застереженням таку диковину...

— **Король бродяг.** Лев Лазарович, це дотеперішний король бродяг Америки. Його приказів слухали в Зед. Державах без заміток, бо він мав „залізну руку" та не любив спротиву. Тепер під Шікагом відбувається зїзд усіх бродяг Америки; бродяги виберуть нового короля, бо Лазарович відрікається свого королівства. В розмові з представниками преси він сказав: „У діло замішана дівчина з Вінніпеґу... Для неї я вирішив скласти свою владу та занятися правильною працею. Я досить мандрував усіми шляхами Америки. Від сьогодні я буду мешкати постійно у Ню Йорку або Шікаґо, тому не можу дальше бути королем бродяг"... Покищо Лазарович домагається від влади дозволу на влаштування зїзду бродяг у Шікаґо та запевнює, що його бродяги не нарушать законних приписів.

— **З Люврy до Льондону.** Дирекція Люврy й інші французькі музеї погодилися вислати кращі образи французьких мистців на виставку в Королівській Академії в Льондоні. З Люврy посилають 400 зразків. Дорогоцінний вантаж просто з авт переносили до ваґонів на північній стациї Парижа. Багато розвідчиків слідкувало за навантаженням, на перон нікого не допускали.

— **Париські нудисти.** У холодну неділю на острові Вілен влаштовував д-р Дюрвіль, провідник руху нудистів у Франції, спортові змагання. Кілька десяток нудистів обох полів у „вбранні" Адама і Еви, з посинілими від холоду тілами, стукотіли зубами й босяком побігли по болотах довкруги острова. Біг трохи розігрів тих, що брали участь у змаганнях, але 200 нудистів-глядачів покорив холод — вони кинулися до клунків з річами...

— **По широкому світі.** У підземельній залізниці Ню Йорку трапилася катастрофа; 30 осіб ранених. — У складниці одного купця у Шверині (Німеччина) поліція найшла вибухові матеріяли. — Французька закордонна торговля має цього року 11 міліярдів франків недобору. — В Італії намагаються понизити ціни. — Німеччина матиме 177 міліонів марок недобору. — Сфільмували приватне життя б. нім. цісаря Вільгельма II. з тим застереженням, що фільма не буде висвітлювана в Німеччині. — У Голяндії повстала нова партія на зразок гітлерівців. — За повстання наложили на Кипр 34.000 фунт. штерл. контрибуції. — Небуденне відкриття в палаті египетської королеви Нефретете зперед 4000 літ. — На китайських біржах переполох.

—o—

СПОРТ.

Гаківка: Погонь — Лехія 0:0.

Змагання за мистецтво А-кляси, розіграні на „Світезі". Гру перервано в 3 мін. останньої терції, бо настав вечір. Суддював п. Стшелецький.

—o—

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Олена з Підсонських Купчинська, вдова по бл. п. о. Григорію, пароховi Кадлубиск, померла 20. XII. 1931. в Дрогобичі в 65. році життя. Покійниця лишила по собі память доброї і щирої душі, що все була готова помогти в біді. Памятають її кадлубисчани, особливо ті, яким дошкулив нераз голод, чи звалила з ніг хороба. Памятають її ранені й хорі стрільці, яких відвідувала в шпиталях Золочева та обділювала чим могла. Виславши трьох синів і зятя на війну, була матірю для кожного вояка рідної Армії, якого куля чи хороба прикувала до шпитального ліжка. Зійшла в могилу, не діждавшись кращої долі для народу. В. Їй П.!

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 24. XII. п. р. за масло експортове та десерове пріма 3·40 зол., за літру молока 24—25 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 6·00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Львівський Український Театр „Цвіркун" (саля Ремісничої Палати Стрілецька площа ч. 7):

Пятниця, 25 XII., год. 7·30 веч. **„Сараєво"** — сенсаційна драма на 5 дій Брандовського. Премєра.

Субота, 26. XII., год 7·30 веч. **„Ой не ходи Грицю"**. Виступ арт.-співака Мих Островерхи.

Неділя, 27. XII., год. 3·30 попол. **„Еспанська муха"** — фарса на 3 дії.

Неділя, 27. XII., год. 7·30 веч. **„Хата за селом"**

Білети можна купувати скорше в Народній Торговлі. Ціни місць знижені: вечором від 1 до 3 зол., пополудні від 50 сот. до 2 зол.

Великий Міський Театр:

Нечинний.

Театр Ріжнородностей:

Пятниця, 25. грудня, в годині 8-ій веч. „Граємо оперетку", музична комедія Васари, музика Лі Кондора.

Субота 27 грудня в годині 4 попол. „Гранд-Готель".

Субота 26. грудня в годині 8 веч „Граємо оперетку", музична комедія.

Неділя 27. грудня в годині 3·30 попол. „Штуба".

Неділя 27. грудня в годині 8 вечором „Граємо оперетку".

Понеділок 28. грудня в годині 8 веч. „Граємо оперетку".

Вівторок 29. грудня в годині 8 веч. „Граємо оперетку".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Облава в Парижі" (Альб. Прежан).

КАСІНО: „За кратками" (Льорель і Гарді), комедія в 10 діях.

КОПЕРНИК: „Пат і Патахон на вальотах" і Гарольд Льойд.

ЛЕВ: „Мараду" (екзотична фільма).

МАРУСЕНЬКА: „Пат і Патахон на вальотах" і Гарольд Льойд.

МІРАЖ: „Він або я" з Гарі Пілем".

ОАЗА: „Співак гір".

ПАН: „Король прошаків".

ПАЛЯС: „Під кураторією" (Власта Буріян).

ПАСАЖ: Звукова фільма „Сеньор Амерікано" (Кен Мейнард) і додатки.

ПРОМІНЬ: „Бруковий метелик".

СОНЦЕ: „Пат і Патахон — подорожні зайцем".

СТИЛЕВЕ: „Король Парижа" (Ів. Петрович).

УЦХА: „Пат і Патахон у Люна-Парку".

ХИМЕРА: „Особиста секретарка" та звуковий додаток „Мікі".

Програма радіо.

Субота 26. грудня 1931.

Лайпціг (259,3) 11·00 „З Гімалаїв" **Брно** (341,7) 18·00 Гітари. **Льондон** (356,3) 19·30 Пантоміна. **Гельсінгфорс** (368,1) 21·15 Танкова музика. **Гамбург** (372,2) 16·30 Концерт. **Букарешт** (394,2) 21·00 Концерт. **Сотенс** (403,8) 22·15 Танкова музика. **Берлін** (419) 11·00 Концерт. **Харків** (937,5) 14·30 Концерт для дітвори. 16·00 Література. 17·00 Концерт. 17·45 Для села. 19·30 Виклад. 20·00 Концерт.

Неділя 27. грудня 1931.

Берлін (419) 16·00 Концерт. **Рим** (441,2) 21·00 Концерт. **Лянгенберг** (472,4) 19·00 „Говорить Свен Гедін". **Міляно** (500,8) 21·00 Опера. **Брюселя** (508,5) 18·00 Концерт. **Відень** (516,4) 10·00 Хор. 22·00 Циганська музика. **Рига** (524,5) 19·05 Оперетка. **Мінхен** (532,9) 16·00 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17·00 Концерт. **Любляна** (575,8) 21·00 „Вальси". **Осльо** (1083) 23·00 Танкова музика.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота 26. грудня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Час із Варшави. 12·10 Про погоду дня. 12·15 Концерт. 14·00, 14·40 Господарські гутірки. 14·20, 15·00 Народня музика. 15·55 „Ялинка". 16·40 Казки. 17·15 „Доми, будовані без рук". 17·30 „Найкраща печера на Поділлі". 17·45 Концерт. 19·00 Всячина. 19·45 „Різдвяний вечір". 20·15 Легка музика. 21·55 Літературний фейлетон. 22·10 Концерт. 22·40 Оповістка поліції. 22·45 Спортові новини. 23·00 Танкова музика.

Неділя 27. грудня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Час із Варшави. 12·10 Про погоду дня. 12·15 Концерт. 13·15 Гаківка у Кракові. 14·40 „За краще завтра селянина". 14·20 „Колядки Марусі". 14·40 „Праця коровами". 15·00 Польські колядки. 15·15 Для вояків. 15·55 Для молоді. 16·40 „Роковини повстання". 17·15 „Приємне й корисне". 17·45 Концерт. 19·00 Всячина. 19·25 Спорт. 19·45 „Протекція". 20·15 Концерт. 21·55 Література. 22·10 Спів. 22·40 Оповістка поліції. 23·00 Танкова музика.

Надзвичайні

Загальні Збори

Кружка Т-ва „Рідна Школа" в Коломиї

відбудуться в неділю 3. січня 1932 р. в год 1. поп. в Народнім Домі в Коломиї з таким дневним порядком:

1) Вибір нової Старшини.
2) Евентуалія.

На випадок недостачі комплєту Збори відбудуться годину пізніще при якому-небудь числі членів.

Старшина Кружка „Рідної Школи" в Коломиї.

1096 1—1

Подяка.

Прибиті тяжким горем по смерти нашого найдорошого Мужа і Батька о. Івана Порайка, почуваємося до обовязку зложити прилюдну подяку всім Вп. Громадянам, які в тім тяжкім часі виявили нам Своє співчуття і поміч. У першу чергу дякуємо Всеч. Духовенству: Їх Екселенції кир Григорієви Хомишину за відправу Служби Божої в день похорону Преосвященному кир Іоанну Лятишевському за співану Службу Божу і провід похорону. Дякуємо Впр. Крилошанам, Щепковичеві, Стекові, д-р Бойчукові і Лободичеві, д-р Барановi, д-р Литвиновичеві, д-р Василикові, д-р Гірнякові, Тимковому, Бориславському, Гребенюкові, Горняткевичові, Слезюкові, Вальницькому, Дутковичові і Мельничукові. Окремо дякуємо О. Катехитові Тимковому за приготування Покійного на вічний супочинок Св. Тайнами, а також за проповідь у Церкві. ОО. Дуткевичеві і Мельничукові за відправу панахиди дома. Дякуємо Впр. Священству обряду латинського і вірменського, ОО. Єзуїтам і ОО. Редемптористам. Щиро дякуємо нашим знайомим, що устно або письменно висказали нам Своє співчуття. Найширша наша подяка належиться Вп. Шрамам, що в часі довгої недуги Покійного служили нам радою і поміччю, а після смерти занялися похороном. — Вп. Тимковим, Паням Коритовським, Яцкевичевій і Рудницькій дякуємо за поміч і потіху. Дякуємо С. С. Василіянкам, що взяли участь у похороні зі своїми Семинаристками. Дирекції Приватної гімназії У. П. Т. а також Дирекції Державної учительської Семинарії, що звеличали похоронний похід участю П. Професорів і Кандидатів заведення, де Покійний працював довгі літа. — Вкінці дякуємо всім Громадянам, що Своєю присутністю причинилися до величности того сумного обряду.

Станиславів, у грудні.

1094 **Жінка і Донька**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів. Ринок 10.